

УДК 811.161.2'367.332

УЗАГАЛЬНЕНО-ОСОБОВЕ РЕЧЕННЯ В ПАРАДИГМІ СИНТАКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ

У сучасних синтаксичних дослідженнях немає єдиної думки щодо граматичної природи й специфіки односкладних дієслівно-особових речень, що й зумовлює розбіжності в їх класифікації, адже засадничим здебільшого слугує семантичний принцип. Більшість дослідників корпус односкладних конструкцій структурують трьома самостійними типами: означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові (О. Юдін [33], Є. Галкіна-Федорук [10], В. Бабайцева [2], С. Сятковецький [27], О. Гвоздєв [11], О. Руднєв [24]), проте є й такі, які розмежовують два типи: означено-особові та неозначено-особові (О. Шахматов [29], В. Борковський [5], Л. Щерба [32], Є. Істріна [15]); неозначено-особові та узагальнено-особові (О. Пешковський [23], С. Абакумов [1], В. Березін [4]).

У дієслівно-особових реченнях, на відміну від безособових, категорія особи експлікує формальну кореляцію головного члена з трьома особами-виробниками дії: учасниками й неучасниками мовлення. Виходячи зі співвіднесеності головного члена з означеною або неозначеною особою-діячем, односкладні дієслівно-особові речення диференціюють на означено-та неозначено-особові. Основною ж функційно-комунікативною настановою узагальнено-особового речення (УОР) є позначення узагальненої дії, проте відсутність спеціалізованого формально-граматичного інвентаря експлікації головного компонента (ГК) цього типу синтаксичної конструкції спродукували появу неоднозначних інтерпретацій її обсягу та лінгвального статусу. Саме тому *метою* нашої статті є зreferувати низку граматичних

студій УОР, проаналізувати їх та визначити місце речень, що маркують узагальнену дію, в системі синтаксичних одиниць.

Самобутність узагальнено-особових речень (УОР) вперше спостеріг Д. Овсянико-Куликовський [20, с. 170-174]. Дослідник не виділяв їх як окрему синтаксичну категорію, проте, зіставляючи із неозначено-особовими в групі відносно-безсуб'єктних структур, відзначив, що «особа у відносно-суб'єктних реченнях виражається не означено, а узагальнено» [20, с. 173]. А от спроба розмежувати УОР та НОР вперше належить О. Пешковському [23]. Він інтерпретував ці конструкції як близькі, але різні синтаксичні категорії. Зіставляючи НОР та УОР, дослідник намагається вивчити різницю в їхній будові й робить висновок, що в перших підмет опускається, а в других йому надається особливий узагальнювальний відтінок. На конкретних прикладах дослідник доводить, що в узагальнювальному значенні можуть виступати, крім 2-ої особи однини, й інші особові форми дієслова [23, с. 157].

Подібні погляди й у Б. Кулика, що інтерпретує УОР як речення, в якому діюча особа виступає узагальнено, тобто висловлена дія має стосуватися до всіх взагалі і до 1-ї, і до 2-ої, і до 3-ої особи, що перебуває в певних умовах [18, с. 253].

У «Курсі СУЛМ», виданому за редакцією Л. Булаховського, УОР об'єднані з деякими іншими односкладними конструкціями в групу відносно-безособових структур [6, с. 285]. До УОР дослідник так само відносить конструкції не тільки з центром у формі 2-ої особи однини дієслова, а й у 3-ій особі множини [6, с. 285].

Спеціальним дослідженням УОР того часу була праця А. Юдіна [33], який доводить, що основна різниця між УОР та НОР полягає в характері вираження в них діяча. Якщо в НОР останній усвідомлюється неозначено, то в УОР – узагальнено, тобто дія речення стосується будь-якої особи чи всіх взагалі [33, с. 25].

С. Овчарук натомість кваліфікує узагальненість особи як структурну категорію, що в певних, цілком визначених синтаксичних формах, виражає

специфічний характер співвіднесеності змісту речення з відображеною в ньому дійсністю [21, с. 15]. «Це таке узагальненого характеру значення окремої категорії синтаксичних конструкцій, за яким ознака (дія, якість чи стан), виражена граматичним центром, абстрагується від конкретних осіб і узагальнюється на всі особи, на всіх людей взагалі або на всіх членів даного людського колективу, що перебувають чи можуть бути в однакових умовах» [21, с. 15]. Дослідник акцентує на тому, що специфікою семантики узагальненості є її неможливість поза синтаксичним значенням узагальненості часу й модальних значень необхідності, змушеності, можливості, неможливості тощо: якщо ознака узагальнена на всіх людей, вона повинна бути узагальнена й у часі і, разом із тим, повинна кваліфікуватися як неминуча, необхідна, можлива чи неможлива [21, с. 15]. Але між синтаксичним значенням узагальненості особи та синтаксичним значенням узагальненості часу, а також модальними значеннями необхідності, можливості тощо наявний логічний зв'язок. Якщо певна ознака абстрагується від конкретних осіб та узагальнюється щодо всього людства, об'єднаного одним хронологічним виміром, то вона обов'язково узагальнюється й у часі.

Наявність лексичного маркера темпоральності в конструкції зі значенням узагальненості не впливає на типологію загальнореченневої семантики. Як-от, у реченні *Взимку поле не орють* обставина часу не співвіднесена з конкретним проміжком часу, а абстрагована в часі, а тому й не трансформує узагальнено-особову конструкцію в неозначено-особову. Таку саму специфіку мають і обставини місця: в УОР локативний обставинний компонент набуває абстрактно-узагальненого формату й увиразнює загальнореченневу семантику узагальненості.

Як уже неодноразово зазначалося, синтаксичне значення узагальненості особи в генетичному плані споріднене із семантичними типами означеності та неозначеності особи. Щонайпершим об'єднавчим критерієм слугує ідентичне морфологічне вираження головного члена, а

також можливість включення до їхньої структури особового займенника, що спонукає до твердження, що узагальнена семантика виникає, розвивається, існує на рівні означеності 1-ої та 2-ої граматичних осіб. На думку Е. Осипової, можливість співвіднесеності дії з будь-якою, кожною, особою дає підстави всі речення такого типу (з формами 1-ої та 2-ої особи, однини та множини) віднести до окремого семантичного варіанту узагальнено-означено-особового речення [22, с. 53].

Узагальнене значення можуть мати всі три особи дієслівної дії. Це твердження належить ще О. Пешковському, який зазначав, що в односкладних дієслівно-особових реченнях узагальнене значення особи може об'єктивуватися як на рівні означеності, так і на рівні неозначеності [23, с. 281]. Справді, досить часто лише контекст дає підстави визначити належність односкладного речення (ОР) до означено-особового або узагальнено-особового. Невипадково окремі дослідники до узагальнено-особових відносять і двоскладні з лексичною експлікацією особи (О. Пешковський [23], О. Юдін [33]).

Грунтуючись на твердженні, що узагальнена семантика не зумовлена граматичною структурою речення, логічним також постає й припущення О. Пешковського [23], О. Юдіна [3], А. Кулагіна [17] про узагальнено-особовий тип семантики двоскладних речень із підметом-особовим займенником (*я, ти, ви, ми*) та іменником, що називає родове поняття. А на думку Є. Седельникова, узагальненого значення можуть набувати навіть присвійні займенники, що функціонують як атрибутивний компонент (*І раптом усю вашу душу охоплює міраж*) [25]. Справді, й підмет, й означення потенційно реалізують особу узагальнено, проте варто диференціювати узагальнене значення в лексиці й синтаксисі, а тому, вважаємо, не потрібно універсалізувати класифікацію за семантичним принципом та поширювати її на двоскладні конструкції, виділяючи серед них означено-, неозначено-, узагальнено-особові, безособові, адже це різнорівнева семантика: лексична та граматична.

Лексичне значення узагальненості в підметі не залежить від синтаксичної будови речення, а тому не обумовлює типу конструкції. Синтаксична узагальненість особи, навпаки, прогнозується структурою речення та створює синтаксичну категорію.

Синтаксичне значення узагальненості особи мало залежить від форми граматичного центру й безпосередньо не обумовлюється нею: воно залежить від усієї структури речення, від його змісту, від характеру співвіднесеності цього змісту з відображуваною дійсністю. Однак «різні форми граматичного центру зумовлюють різну продуктивність узагальнено-суб'єктних речень у прислів'ях» [21, с. 18].

Зауважимо також, що є й такі мовознавці, які наполягають на узагальненості інфінітивної дії (С. Сятковський [27], Е. Воїнова [9]). Аналіз описаних джерел спонукав Е. Осипову до висновку, що семантика узагальненості потенційно властива низці граматичних конструкцій: двоскладним повним та неповним, односкладним означено- та неозначено-особовим, інфінітивним і навіть безособовим [22, с. 53]. Проте наявність спільної семантики, на її думку, не може слугувати об'єднувачим критерієм для виокремлення цих структур у самостійний граматичний тип, а більш прийнятною є позиція, за якої варто виділяти семантичні варіанти, типові, насамперед, для означено- та неозначено-особових речень [22].

У сучасній українській науковій та навчальній літературі також немає одностайності щодо лінгвальної природи та номінації аналізованих конструкцій. Зокрема, й на сьогодні актуальною залишається традиційна структурно-семантична інтерпретація УОР як речень, головний член яких виражений дієсловом 2-ої особи однини й «означає дію, що сприймається узагальнено як характерне для будь-якої особи» [26, с. 345]. Ще на думку О. С. Мельничука, саме форма 2-ої особи однини є первинною формою ГК УОР, з якою вони сформувалися «у слов'янських мовах, очевидно, вже після виділення з індоєвропейської прамови» [19, с. 150] та функціонували в «контекстах типу повчань і наказів, які звертались до великих груп слухачів,

у т. ч. й до осіб, відсутніх при даній розмові, але стилістично оформлялись так, ніби адресувались кожному слухачеві зокрема, що посилювало їх вплив на індивідуальну свідомість слухачів» [19, с. 150]. Отже, через віднесеність змісту цих речень до кожного зі слухачів і поширилася в них форма дієслів 2-ої особи однини (особливо ж – наказового способу) в функції головного члена. Всі інші форми експлікації головного компонента узагальнено-особових речень він пов'язує з дещо пізнішим еволюційним етапом і кваліфікує як такі, що утворилися за аналогією на семантичних засадах – узагальненості дії, тобто можливості її співвіднесення з будь-якою особою.

Морфологічний спектр репрезентації ГК УОР розширюють П. Дудик [13, с. 102], А. Загнітко [14, с. 532], К. Шульжук [31, с. 118]. Форми 2-ої особи однини теперішнього чи майбутнього часу вони доповнюють формами 2-ої особи множини, 2-ої особи однини та множини наказового способу, 1-ої особи множини теперішнього або майбутнього часу, 3-ої особи множини та чоловічого роду минулого часу.

Водночас не менш поширеним в українській синтаксичній науці залишається й семантичний підхід, що пропагує ідентифікацію УОР за суто значеннєвими показниками та кваліфікує цей тип односкладних речень як такий, «головний член яких означає дію, що може стосуватися будь-якої особи в будь-який момент часу» [12, с. 170; 3, с. 93]. Ґрунтуючись на формально-синтаксичних засадах, І. Вихованець такий тип речень, як і означено- та неозначено-особові, відносить до двоскладних «з нульовими займенниково-іменниковими простими підметами і лексично вираженими присудками» [8, с. 97]. Новою є позиція, викладена в дисертації Т. Юрчишин, яка на підставі прагмалінгвістичного аналізу зараховує УОР до комплексної категорії «речення узагальненого змісту, що визначає як окремий семантичний тип комунікативно спрямованих конструкцій різної формальної будови, компоненти семантико-синтаксичної структури яких позначені узагальненням, що узгоджується з відображенням типізованих

життєвих явищ, загальних положень та висновків, які стосуються всіх людей безвідносно щодо місця й часу».

Отже, студіювання синтаксичних праць підтвердило плюралізм підходів, а отже, й неоднозначність інтерпретацій лінгвального статусу УОР. У нашому витлумаченні це – автономний структурно-семантичний тип односкладного речення, що маркує узагальнену особу. Виділення цього типу односкладних конструкцій здійснюється за семантико-граматичним принципом: основним аргументом вважаємо загальнореченнєву семантику узагальненості, формалізовану відповідним граматичним інвентарем та потверджену аналогійними прагмалінгвальними контекстами. Формально-граматичний діапазон експлікації ГК УОР – ще одне дискусійне питання теорії односкладного речення в сучасному синтаксисі. Як уже зазначалося, первинним засобом оформлення такого компонента була 2-а особа однини, згодом до реалізаторів узагальненого значення також стали зараховувати односкладні конструкції з ГК в інших особових та неособових формах. Розглянемо відповідні концепції.

Форми 1-ої та 2-ої особи набувають узагальненої семантики на рівні означеності, коли дія може бути співвіднесена з будь-якою особою, репрезентованою граматично як 1-а або 2-а особа, тобто в такому випадку 1-а та 2-а особи маркують дію не тільки мовця або адресата мовлення, але й усіх потенційних осіб, яким може бути властива дія, – граматично означених, але семантично узагальнених.

Узагальнення семантики 3-ої особи здійснюється на рівні неозначеності: дія корелює з будь-якою неозначеною особою, відповідно саме форма 3-ої особи множини сприяє експлікації узагальнення на найвищому рівні, оскільки вона повною мірою відчужена від семантичної означеності особи-діяча: дія належить іншим, багатьом, будь-яким особам у відповідній ситуації. Форми 1-ої та 2-ої особи навіть на рівні узагальненості зберігають співвіднесеність із граматично означеною особою, а форма 3-ої особи множини виражає узагальнену дію щодо всіх трьох осіб: мовця, його

співбесідника й третіх, інших, осіб. Тобто мовець повідомляє про факт реальної дійсності, що стосується третіх, неозначених осіб, але зараховує й себе (1-а особа), і співбесідника (2-а особа) до когорти тих, на кого поширюється відповідне узагальнення. У такий спосіб мовець підкреслює, що ми – особи мовлення такі самі, як й «інші, всі». Неозначено-особове речення набуває такої узагальненої семантики за умови, що предикативну основу репрезентує дієслівна форма 3-ої особи множини теперішнього-майбутнього часу.

Отже, сутність узагальненого значення полягає в потенційному співвіднесенні дії з будь-якою особою, що підтверджується контекстом або ситуацією мовлення. Узагальнене значення в односкладних дієслівно-особових речення є розширенням означено-особового або неозначено-особового значення. Природа генералізації в обох випадках ідентична: дія може бути співвіднесена з будь-яким суб'єктом-діячем, але напрям, шлях «розширення» різний: в означено-особових – від мовця до інших, усіх, в неозначено-особових, навпаки, від інших, усіх – до осіб мовлення (мовця та його адресата).

Корпус УОР неоднорідний. Ядерними відповідно є первинні за походженням односкладні конструкції з головним компонентом у формі 2-ої особи однини. Д. Шмельов, зокрема, намагається довести, що ця форма в російській мові спеціалізується на вираженні узагальненої семантики [30, с. 52]. Втім дослідники окреслюють різний обсяг навіть цієї, типової, форми. О. Гвоздев, В. Бабайцева, О. Руднев відносять до узагальнено-особових усі конструкції «з присудком у формі 2-ої особи однини в узагальненому значенні» [11, с. 98; 2, с. 156; 24, с. 103]. Проте А. Фінкель та Н. Баженов виключають зі сфери узагальнено-особових речення, в яких форма 2-ої особи вжита замість 1-ої, а теперішній чи майбутній час – замість минулого [28, с. 148].

До непродуктивних УОР відносять такі структурні типи:

- 1) із дієсловом у формі 1-ої особи однини (А. Кулагін [17], Н. Валгіна [7], А. Фінкель [28]);
- 2) з дієсловом, оформленим першою особою множини (Є. Галкіна-Федорук [10], О. Руднєв [24], В. Бабайцева [2]);
- 3) із ГК у формі 2-ої особи множини (О. Юдін [33]);
- 4) із ГК, маніфестованим 3-ою особою однини (А. Кулагін [17], В. Бабайцева [2]);
- 5) з дієсловом у формі однини минулого часу (А. Кулагін [17], В. Бабайцева [2]);
- 6) з дієсловом, оформленим 3-ою особою множини (Є. Галкіна-Федорук [10], О. Руднєв [24], О. Юдін [33], А. Кулагін [17]);
- 7) з дієслівним компонентом у формі імператива (Є. Галкіна-Федорук [10], О. Руднєв [24], А. Кулагін [17]).

Тобто, групу непродуктивних УОР утворюють конструкції, які за формою тотожні з означено-, неозначено-особовими та двоскладними неповними реченнями. Хоча нам слушною видається думка В. Осипової щодо неправомірності твердження про непродуктивність узагальнено-особових речень із зазначеними дієслівними формами загалом, адже вирішальним є факт стильової належності: «форми, менш поширені в одному стилі мови, будуть найбільш притаманними іншому стилеві» [22, с. 57]. Інша думка в О. Гвоздєва, який стверджує, що в усіх цих реченнях узагальнення залежить не від граматичних особливостей реченнєвої конструкції, а від їх використання, й тому вони не є узагальнено-особовими [11, с. 156]. Справді, такі речення функціонують у висловах народної мудрості: прислів'ях, приказках, загадках тощо. Д. Шмельов їх кваліфікує навіть як «уявні цитати», в яких семантика узагальненості не властива формі ГК (йдеться, зокрема, про форму 1-ої особи), а виникає на основі того, що стійкі вислови, в яких вона функціонує, можуть стосуватися кожного [30, с. 52]. Зауваги О. Гвоздєва та Д. Шмельова справедливі й для форм 2-ої особи однини, 3-ої особи однини теперішнього та майбутнього часу, форм однини минулого часу, 3-ої особи

множини теперішнього й майбутнього часу, форм однини минулого часу, а також форм наказового способу. Ще О. Пешковський, який уперше виділив УОР в окремий тип, показав, що всі особи в російській мові здатні до узагальнення, що узагальненість особи в реченні виявляється залежно від контексту, від оточення, в якому воно функціонує [23].

Отже, узагальнено-особове речення є автономним структурно-семантичним типом односкладного дієслівного речення, виділюваним за семантико-структурними параметрами. Основною кваліфікаційною ознакою УОР є семантика узагальненості (тобто відчуженості від конкретної особи мовця, діяча, слухача, активного співбесідника чи зазначеної людини, натомість відформатована в аспекті всезагальності), граматикалізована на синтаксичному рівні відповідним набором морфологічних форм. На відміну від інших особових дієслівних односкладних конструкцій, УОР не мають самобутніх, властивих тільки їм, граматичних форм репрезентації головного компонента. Проте численність таких форм дає підстави виділити серед них ядерні, напівпериферійні та периферійні. Ядро корпусу УОР становлять генеалогічно первинні конструкції, ГК яких реалізований дієсловом 2-ої особи однини та множини. До напівпериферійних відносимо одиниці, ГК яких оформлений 1-ою та 3-ою особою однини та множини індикатива, 1-ою особою множини імператива, 2-ою особою однини та множини імператива, спектром числових та родових форм минулого часу індикатива та числовими й родовими формами кон'юнктива. А от периферію серед УОР формують такі, ГК яких експлікований інфінітивом та словом категорії стану. Структурно ГК УОР може мати одно-, дво- та триелементну форму. Саме в детальному дослідженні формально-граматичних параметрів ГК УОР усіх структурних типів і є найближча *перспектива* цієї студії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абакумов А. С. Современный русский литературный язык [Текст] : учеб. пособие / А. С. Абакумов. – М. : Высш. шк., 1942. – 511 с.

2. Бабайцева В. В. Система односоставных предложений в современном русском языке [Текст] : монография / В. В. Бабайцева. – М. : Наука, 2004. – 290 с.
3. Бевзенко С. П. Сучасна українська мова. Синтаксис [Текст] : навч. посібник / С. П. Бевзенко, Л. П. Литвин, Г. В. Семеренко. – К. : Вища шк., 2005. – 270 с.
4. Березин В. М. Изучение односоставных предложений [Текст] / В. М. Березин // Русский язык в школе. – 1947. – № 3. – С. 11 – 18.
5. Борковский В. И. Синтаксис древнерусских грамот: Простое предложение [Текст] / В. И. Борковский. – Львов, 1949. – 321 с.
6. Булаховський Л. А. Питання синтаксису простого речення в українській мові // Дослідження з синтаксису української мови [Текст] / Л. А. Булаховський – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – С. 11 – 43.
7. Валгина Н. С. Синтаксис современного русского языка [Текст] : учеб. пособие / Н. С. Валгина. – М. : Высш. шк., 1991. – 432 с.
8. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис [Текст] : підручник / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
9. Воинова Е. О. О соотношении инфинитивных и безличных предложений [Текст] / Е. О. Воинова // Русский язык в школе. – 1958. – №2. – С. 91 –112.
10. Галкина-Федорук Е. М. О двусоставных и односоставных предложениях в современном русском языке [Текст] / Е. М. Галкина-Федорук // Филологические науки. – 1959. – №2. – С. 28 – 35.
11. Гвоздев А. Н. Очерки по стилистике русского языка [Текст] / А. Н. Гвоздев. – 3-е изд. – М. : Просвещение, 1965. – С. 303 – 314.
12. Гуйванюк Н. В. Українська мова. Схеми, таблиці, тести [Текст] : навч. посібник / Н. В. Гуйванюк, О. В. Кардашук, О. В. Кульбабська. – Львів : Світ, 2005. – 304 с.
13. Дудик П. С. Із синтаксису простого речення [Текст] : навч. посібник /

- П. С. Дудик. – Вінниця : Вид-во Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, 1999. – 298 с.
14. Загнітко А. П. Теоретична грамати́ка сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис [Текст] : наук. видання / А. П. Загнітко. – Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. – 992 с.
15. Истрина Е. С. Синтаксические явления Синодального списка 1-й Новгородской летописи. ИОРЯС РАН [Текст] / Е. С. Истрина – Т. 2. – Петроград, 1922. – С. 33 – 45.
16. Калинин А.Ф. Основные аспекты структурного типа обобщённо-личных предложений [Текст] : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / А.Ф. Калинин. – М., 1979. – 23 с.
17. Кулагин А. Ф. Вокативные предложения в современном русском языке. И вопросы синтаксиса и стилистики русского литературного языка [Текст] : труды III – IV конференции кафедр русского языка педагогических институтов Поволжья / А. Ф. Кулагин – Куйбышев, 1963. – С. 38-51.
18. Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови [Текст] : навч. посібник / Б. М. Кулик – Ч. II – К. : Рад. шк., 1965. – 283 с.
19. Мельничук О. С. Розвиток структури слов'янського речення [Текст] / О. С. Мельничук – К. : Наук. думка, 1966. – 324 с.
20. Овсяннико-Куликовский Д.Н. Из синтаксических наблюдений : К вопросу о классификации бессубъектных предложений [Текст] / Д.Н. Овсяннико-Куликовский. – СПб. : Изд-во И. Л. Овсяннико-Куликовской, 1901. – 128 с.
21. Овчарук С.А. Узагальнено-особові речення в українських прислів'ях [Текст] : дис. ... канд. філол. наук / С.А. Овчарук – Херсон, 1956. – 261 с.
22. Осипова Э. Н. Русский синтаксис: односоставность предложения [Текст] : монография / Э. Н. Осипова. – Архангельск: Поморский гос. ун-т им. М. В. Ломоносова, 2009. – 150 с.

23. Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении [Текст] : учеб. пособие / А. М. Пешковский – Изд. 6. – М. : Учпедгиз, 1957. – 511 с.
24. Руднев А. Г. Синтаксис современного русского языка [Текст] : учеб. пособие / А. Г. Руднев. – Изд. 2. – М : Высшая шк., 1963. – 364 с.
25. Седельников Е.А. Об исконной структуре русских инфинитивных предложений [Текст] / Е.А. Седельников // Филологические науки. – 1976. – №6. – С. 5 –12.
26. Сучасна українська літературна мова [Текст] : підручник для вузів / За ред. М.Я. Плющ. – К. : Вища шк., 2000. – 430 с.
27. Сятковский С. И. Неопределённо-личные предложения в современных славянских языках [Текст] / С. И. Сятковский // Славянская филология. – Вып. 5. – М., 1963. – С. 18 – 22.
28. Финкель А. М., Баженов Н. М. Курс современного русского литературного языка [Текст] : учеб. пособие / А. М. Финкель, Н. М. Баженов. – К. : Рад. шк., 1960. – 622 с.
29. Шахматов А. А. Синтаксис русского языка [Текст] : учеб. пособие / А. А. Шахматов. – 2-е изд. – Л. : Учпедгиз, 1941. – 620 с.
30. Шмелёв Д. Н. Синтаксическая членимость высказывания в современном русском языке [Текст] / Д. Н. Шмелёв. – М. : Просвещение, 1976.
31. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови [Текст] : підручник / К. Ф. Шульжук – К: Видавничий центр “Академія”, 2004. – 406 с.
32. Щерба Л. В. Избранные работы по русскому языку / Л. В. Щерба – М. : Учпедгиз, 1957. – 186 с.
33. Юдин А. А. Неопределённо-личные и обобщённо-личные предложения [Текст] / А. А. Юдин // Учёные записки МГПИ им. В.И. Ленина. – Т. 75. – Вып. 4. – М., 1954. – С. 8 – 23.
34. Юрчишин Т. В. Речення узагальненого змісту [Текст] : структурно-семантичний і комунікативно-прагматичний аспекти : автореф. дис. ...

канд. філол. наук : 10.02.01 / Т. В. Юрчишин ; Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2008. – 20 с.

У статті схарактеризовано семантико-граматичні параметри узагальнено-особових речень та визначено їхній лінгвальний статус у системі реченнєвих конструкцій української мови.

Ключові слова: речення, двоскладне речення, односкладне речення, узагальнено-особове речення, особа, суб'єкт, головний компонент узагальнено-особового речення.

The article deals with the semantic and grammatical parameters of generalized-personal sentence and definition of their lingual status in the system sentence structures of the Ukrainian language.

Key words: sentence, two-member sentence, one-member sentence, generalized-personal sentence, person, subject, the main component of the generalized-personal generalized-personal sentence.